

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, február 22.

Viribus unitis.

Miután nyakunkon az osztrák mintára készült abszolútizmus, itt az ideje, hogy mi is megfelelő fegyverrel szálljunk vele szembe.

Osztrák az ellenség, vegyünk hát kölcsön egy osztrák jelszót fegyverünknek: Viribus unitis.

Eddig, ha odaát a kardot csörtették, mi a törvénykönyvre ütöttünk. Az ágyuk ellen paragrafusokat vonultattunk fel. Az ezredek ellen fiskálisok küzdöttek s a nyílt erőszakkal szemben csak óvást emeltünk.

Ez így nem mehet tovább. Ha folytatni engedjük, elbontják a fedelet is a fejünk felett s a ruhánkat is lehuzza az abszolútizmus. Ha egyszer a törvény nem szent, akkor mi védi a jogot? Ha a parlamentben a katonai erőszak parancsolt, mi menti meg a családi tűzhely szentségét?

Most már nincs helye pártusáknak. Az óra ijesztő egyhangúsággal veri a tizenkettőt; itt az óra, — az utolsó nagy óra.

Hogy mai nyomoruságunkig jutottunk, mea culpa, mea maxima culpa — mi magunk vagyunk az oka.

Norvégiában éveken át sürgette a nemzet az önálló konzuli képviseletet. Nem adták meg s a választások néhány-szor az udvarral megalkuvó pártnak adták többséget. Egy ízben aztán a többség kisebbséggé vált. A mint az új országgyűlés összeült, a miniszterelnök fölemel-

kedett, bejelentette, hogy a királynak átnyújtotta a kormány lemondását, végül kinyilatkoztatta, hogy miután a nemzet az önálló konzuli képviselet mellett döntött, ő és pártja levonják a következtetést, meghajolnak a nemzet akarata előtt és csatlakoznak a többséghez.

Hol maradt Tisza István a hazafiaság, polgári kötelességtudás, férfias öngyőzés norvég ideáljától? A Tiszák tudták hirdetni a lemondást, mikor a nemzeti aspirációkról volt szó; de nem tudnak lemondani arról az egyéni aspirációról, hogy csak azért is nekik van igazuk.

Alkotmányunk halálos agya fölött sem tud Tisza mást tenni, mint hogy perbe száll honfitársaival azért, mert nem követték őt vakon.

Addig nem lehet győzelemről álmodni, míg egy csaknem száz tagból álló párt, a liberális párt s egy olyan nagytehetségű vezér, mint Tisza István, az eddigi szerepet játsszák. Beomlóban az ősi ház, lappangó »söpredék« üt benne tanyát, mint Tisza maga mondja és akkor Tisza nem fog testvéri kezét saját véreivel, a söpredék ellen, hanem duzzog és folytatja két balkezzel eddigi szerencsétlen verekedéseit.

Mikor közkatona volt Tisza, már előre, mint győztes hadvezért ünnepelték. Azóta bebizonyította, hogy nem tud ő legyőzni senkit, önmagát legkevésbé.

A királyi szóval megígért új választásokat várjuk, hogy egységesen vonuljunk csatába.

Viribus unitis.

Másik ártalmas csapata a nemzetnek

a szociáldemokrata munkásság. Bár az egyetemi ifjak ellen intézett orvítamadás óta a jóra való elemek elfordultak a bicskázóktól, még mindig ezrek állanak csatára készen ellenünk, a saját táborunkban.

Ha a szociáldemokrata pártot lelkiismeretes férfiak vezetnék, most igyekeznének pártjukat harsány riadóval csatasorba állítani a megabczugolt Andrássy, Apponyi, Kossuth, Zichy, Rakovszky, Bánffy mögött. A hirhedt Kristóffy, a ki »munkásminiszteri« címmel csapta be a hiszékenyeket, egymás után kobozza el a gyülekezési, az egyesületi jogot és a sajtószabadságot. Igaz, hogy a jogtiprás ma a hazafiakat sújtja; de azért ne nagyon örvendjenek a császári abszolútizmus feketesárga-vörös guerillái, mert hogy is mondják az Ember tragédiájában: »Ma nekem, holnap neked, édesem.« Azt a perfid játékot, a melybe beugrottak 1848-ban a nemzetiségek, el lehet játszani még egyszer 1906-ban Bokányiékkal, ha balekmódra beugranak. Most dédelgetik őket, aztán — a Jakab megtette kötelességét, a Jakab elmehet.

A nemzeti irány győzelme a népjogok győzelme. Ha az az értelmes munkásosztályunk van, a mely valóban szót érdemel az ország házában, ennek az értelmes munkásosztálynak be kell látnia, hol vannak a jogok és hol az elnyomás. A munkásság most adja próbáját annak, mennyire lehet komoly időkben reá számítani, mennyire megbízható, mennyire magyar?

A multban épp olyan fegyvertelenül vettük fel a harcot, mint most; csak

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Emlékezés.

Irta: Sebestyén Gyula.

A nóta liliumról zengett,
 Mely ifjan, szépen hullt a forba,
 Mikor szívből zokogni kezdél
 Egy csomó versre ráomolva,
 Hogy majd az önvád tépő karja
 Szemedből könyeket fakasszon,
 Miért is, sirtál faldokolva
 Szegény kis bánatos menyasszony.

Valamit ketten megsirattunk.
 Egy elmúlt szép álomvilágot
 Ragyogó május sugarára
 A szívünk újra visszavágyott,
 De mind hiába, nem lehetett
 Hogy lelkünk új tavaszt hazudjon

Ezért zokogtunk mind a ketten
 Te édes, bánatos menyasszony.

Nem vádollar.

Most még pazar fény, illat, mámor,
 Sok léha bók övez körül
 A lelked csak a jelent látja
 S e semmi-fénynek úgy örül;
 Pedig, ha tudnád, hogy hazugság,
 Hogy mind mily hitvány tettetés
 Akkor talán belátnád, hogy ez
 Ifju szivednek mily kevés,
 Akkor talán eszedbe jutna
 Csókodra szomjas ajakam,
 Akkor talán eszedbe jutnék
 Én, akinek csak szíve van.
 De nem, csak rajta, idd fenéig
 A gyönyöröknek poharát
 S ha szétfoszlik a fény, a mámor,
 Ha elhagy minden jó barát,

Akkor majd hozzád visszatérek
 Elmondani, hogy hű vagyok
 S a sok rommá lett semmiségért
 Egy lángoló szívet adok.

Bucsuzás.

Irta: Siliga Ferencz.

Nagy utra, indulásra készen
 Állok előtted jó anyám
 Nagy utra! melyről visszatérés
 Ide, nem is leszen talán.
 Nagyon nagy ut ez, s végtelen sivár,
 Nevére így tanítál: élet! —
 Isten megáldjon drága jó anyám!
 — Én jó fiam, áldás m véled!

Ne sirj! Könnyben ne lássam orczád,
 Könnyeid égetik szívem,
 Ne sirj! Hisz édes anyja keblén
 Örökké nem lesz senki sem.

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

szíves tudomására adja nagyrabecsét vevőinek és a nagyérlemű közönségnek, hogy az őszi idényre a legujabb és legdivatosabb angol, skot és Homespon, valamint angol double mellénykülönlegességgel megérkeztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. Előnyös ruhabérlet-táblázattal a cég szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásért pedig a cég eddigi jó hírneve is kezekedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

azért mertünk szembeszállani a tulerős ellenséggel, mert férfiak és magyarok vagyunk. S ha nem volt fegyver a csata előtt, volt utána: került az ellenségtől bőven.

Ragyogóan áll előttünk a példa.

A mai küzdelemben is nagyatyáink példáját kövessük. Vegyük el az ellenség fegyverét, az egyetlen, melylyel döntő diadalt arathatunk. Egy jelszó az egész, de ha valamennyiünket egy érzelmre lelkesít, lehetetlen nem győznünk. Velünk az igazság, sorakozzunk zászlaja alá valamennyien — viribus unitis.

Dr. K. A.

Ujabb belügyminiszteri rendelet a népgyűlésekről.

A belügyminiszter tegnap ismét bocsájtott ki távirati rendeletet a törvényhatóságokhoz. A rendelet tulajdonképpen folytatása a már tegnapi napelőtti népgyűlések betiltására vonatkozó rendeletnek.

A tegnapi sürgőnyt az alábbiakban adjuk:

Alispán Ur!

A népgyűlések tárgyában folyó évi 1405. elnöki szám alatt kelt rendeletem kiegészítése képen tudomás, mihez tartás végett értesitem, hogy miután az *új választások még kiírva nincsenek*, a bejelentett és népgyűlés jellegével bíró *pártgyűlések*, pártünnepségek és körmenetek nem esnek az 1874. évi XXXIII. törvény-cikk 145 §-ában felsorolt gyűlekezések közé, hanem azok mint *közönséges népgyűlések* bírálandók el és a fenthivatkozott folyó évi 1405. elnöki számú rendeletem alá tartoznak. Az esetben azonban ha a gyűlések kaszinókban, olvasó egyletekben, magánházakban vagy általában *zárt helyen*, tehát nem nyilvános helyen tartatnak, vagy a szétosztott nyilvános népgyűlésen résztvevők ilyen helyiségbe vonulnak, karhatalommal nem oszthatók fel.

Belügyminiszter.

Lásd, minden kis madár, ha szárnya nőtt
Puha fészkeből szerte széled —
Isten megáldjon drága jó anyám!
— Én jó fiam, áldásom véled!

Ne sirj! Szíved ne tépje bánat,
Sötét bú, sajnó fájdalom.
Mert bár én távozom körödből,
De lelke zálogul hagyom.
Mennem kell, mindkettőnknek sorsa ez,
Bárhogy remegsz is, bármint félek —
Isten megáldjon drága jó anyám!
— Én jó fiam, áldásom véled!

Ne sirj! Ne csüggedj! Higyjük Istent.
Ki a magas egekben él,
S ne tántorodjék meg szívünkben
A hit, s az éltető remény.
Legyünk erősek! megsegít az Ég
És nemsokára célhoz érek —
Isten megáldjon drága jó anyám!
— Én jó fiam, áldásom véled!

Hadd borúlok e hő kebelre,
Hol annyi szépet álmodám . . .
Hadd csókolom ez angyal arcot,
Mely értem hervad ily korán . . .
Hadd simítsam meg őszülő fejed . . .
S szemedbe mégcsak egyszer nézzek . . .
Isten megáldjon drága jó anyám!
— Én jó fiam, áldásom véled!

A királyi biztosról szóló törvény.

Az 1805. V. t.-cz., melyre Fejérváryék hivatkoznak, nem ad arra jogot senkinek, hogy a törvényhatóságok nyakára császári biztosokat küldjön.

Érdekes ennek a törvénynek a keletkezése. Az adott okok meghozatalára, hogy Thugut kiterjesztette működését Magyarországra is.

Valóságos spiczlirendszer honosodott meg az egész országban, épp úgy mint Ausztriában. Nyílt titok volt, hogy maga Károly főherceg is rendőri felügyelet alatt állott. S bár állandó volt a pénzzavar, Ferencz királynak mindig volt arra pénze, hogy a spiczliket fejedelmi bőkezűséggel jutalmazza. A pompás és biztos kereseti forrás természetesen sok kétségbeesett existenciát csábított a gyáva szerepre. Olyan kelendő volt akkor bizonyos körökben a spiczliség, mint ma pl. a hivatalvállalás a főispánok által elmozdított hivatalnokok helyébe.

Ezért hozták meg a rendek az 1805. V. t.-czikket *»a rosszelekkü árulkodások megakadályozásáról«*, mint a bevezetés mondja, abból a célból, hogy némelyeknek ártatlanok ellen tett rosszelekkü árulkodásaik megakadályoztassanak. Ez a törvény 3. §-ában kerekén kimondja, hogy a vármegyék kir. biztosságokkal ne terheltesse, amitől az országlakókat az az 1649. XLII. a. sz. k. városokat az 1715. LVI. t.-cz. óvja. Tehát éppen az ellenkezőt rendeli, mint amit a Fejérváryk belemagyaráznak. Biztosok kiküldését ez a törvény csak akkor engedi meg, ha valahonnan sok árulkodás történik s akkor is a biztos csak ezeket az ügyeket vizsgálhatja felül. Közigazgatási körben, pláne teljhatalmu kir. biztos kiküldését ez a törvény is tiltja . . .

A politikai válság.

Az abszolutizmus veszedelme.

Az a nagy érdeklődés, melylyel a magyar válság iránt különösen Olaszország viseltetik, a monarchia külföldi komplikációjának eshetőségére vonja a figyelmet. A bécsi *N. Fr. Pr.* nyíltan ki is pattantja ezt a kérdést, amely régóta ott ég az országban s figyelmeztet az abszolutizmussal járó veszedelmekre, mert *»aggódva látja visszaesését annak a kétségbeejtő emigráns politikának, mely Ausztria minden halálos ellenségét tárt karokkal fogadja, amely a legnagyobb veszedelem akkor, mihelyt Ausztria külföldi bonyodalmakba keveredik«*.

Mit tett volna Tisza?

Tegnap figyelmeztették gróf Tisza Istvánt Fejérvárynak arra a kérdésére, hogy gróf Tisza István az adott helyzetben mit csinált volna: elkövetett volna-e egy bünt, a választások elrendelését, amely rosszabb volna az alkotmányszegésnél is, vagy pedig a bűn elkerülése végett megkockáztatta volna-e az alkotmánysegést és nem írta volna ki a választásokat Tisza erre így válaszolt:

— Én a magam részéről báró Fejérváry elé joggal állíthattam ezt a dilemmát, Magam azonban ebbe a dilemmába egyáltalán nem kerültem volna és sem a törvényességre, sem pedig az ennél is nagyobb bűn elkövetésére nem kellett volna magamat rászánnom, mert már eleve nem követtem volna el azt, ami báró Fejérváryt dilemma elé állította: tudniillik

a Ház feloszlását. Rám nézve tehát báró Fejérváry kérdése teljesen tárgytalan, mert én semmi körülmények között a mostanihoz hasonló helyzetben nem oszlattam volna fel az országgyűlést.

A pártkörök felszámolása.

A pártkörök jóformán be sem várják a küszöbön álló feloszlásokat, hanem egymásután felszámolnak. A néppárt a szó szoros értelmében megcsinálta a dolgot, mert levétette a tábláját és ezentul Molnár János magánlakása lesz a párt tagjainak találkozó helye. A többi klub fennáll ugyan, de nagyon kevés bennük az ember.

A *szabadelvűpárt* tegnap intézkedett az ezután következő időkre. Az intéző bizottság Budapesten lakó tagjaiból szűkebb bizottságot alakítottak, melynek az lesz a feladata, hogy a most beálló nagy periódusban minden felmerülő kérdésben a párt híveivel fenntartsa az érintkezést és elintézza a pártügyeket.

Elkobzások.

Az ujonnan föllállított ügyészi osztály, ugy látszik, teljesen hivatása magaslatán áll. Tegnapelőtt *nyolcz* lapot koboztatott el királysértés és lázítás miatt s ma a *Pesti Hírlap* «A négyszáz év» című vezércikkéből olvasott ki a király személyére sértő tendenciát. Az ügyészség indítványára a soros vizsgálóbíró elrendelte a lap lefoglalását. A vizsgálóbíró végzésének a rendőrség emberei kora hajnalban eleget tettek. Lefoglalták a nyomdában és kiadóhivatalban talált összes lappéldányokat és elkobozták a nyomáshoz szükséges lemezeket is.

Éjszakai telefonjelentésünk.

Vörös és Feilitzsh vasárnap, mint félhivatalosaikban hirdetik, a kereskedelmi szerződések végrehajtása ügyében Bécsbe utaznak. Hogy aztán mit művelnek a császárvárosban, ők tudják.

Az összes vasárnapra hirdetett tiltakozó népgyűléseket betiltották. Igy Tapolczán, ahol *Darányi* Ignác most levelet fog intézni választóihoz. Továbbá Nagykanizsán, Cegléden, Magyarakanizsán, Marosvásárhelyen, Sátorlajauhelyen és Szabadkán. Szabadkán a rendőrkapitány betiltó határozatát megfelelőbbé tették a tanácshoz. Az engedélyezte a gyűlést. A rendőrkapitány erre azonnal *Kristóffyhoz* fordult, aki persze ismét és véglegesen be fogja tiltani a gyűlést. A népgyűlések helyén mindenütt katonaságot, csendőrséget alkalmaznak. Kecskemét, Hatvan, Gyergyószentmiklós gyűlését is betiltották.

Egy estilap szenzációs hírt közöl *Bihar* honvédelmi miniszteréről, aki a forrás szerint bizonyosan megválk tárczájától, de *katonai rangjától is és függetlenségi képviselőjelöltként* lép fel, mihelyt választás lesz.

A miniszter állítólag kijelentette, hogy mint honvédtábornok nagyon jól tudja a honvédség züllöttségét. Az állapotok itt sokkal rosszabbak, mint a közös hadseregben. Magyarország önállósága érdekében sürgetni kell a *legradikálisabb formában az önálló magyar hadsereget!*

Bihar már akkor beadta lemondását, mikor régebben kényszeríteni akarták, hogy vezesse a honvédséget a parlament ellen.

Ekkor azzal fenyegették, hogy haditörvényszék elé állítják. Így meg kellett maradnia. Lemondását azonban föntar-

totta. Most ismétellen megsürgette lemondásának elfogadását és fölmentését. Ha nem mentik föl, erre az esetre figyelmeztette Fejérváryt, hogy európai botrányt provokál.

Fráter Lóránd huszárkapitány belépett a függetlenségi párt kültagjai közé.

Nyiri a visszaaddressált királyi kéziratot el fogja küldeni Tóth János háznagynak, hogy őrizze meg a Ház levéltárában.

Nyiri úgy okoskodik, hogy a háznagy a belügyminiszter rendelkezésének mindenkor köteles engedelmeskedni. Ezen az alapon vélik Tóth János utasíthatását. Különös. Hiszen a háznagyi hivatal permanenciáját éppen a kormány vette tagadásba, amikor tisztviselőit kikergette a parlamentből...

Kolozsvárt Csáky Zsigmond gróf tegnap délelőtt folytatta látogatásait. Mikor Gabányi ügyvédjelöltet, akit már tegnapelőtt kiutasított a megyeházáról, meglátta az utcán, megpillantotta, elővette revolverét. Gabányi kijelentette, hogy esze ágában sincs a biztost bántani. A biztos erre azt mondta, hogy ő is tisztel mindenkit, ő is magyar ember. A nép megdobálta záptojással. A huszárok szétverték a tüntetőket.

Kultuszminiszternek Láng Lajost emlegetik. Azt, hogy Károlyi György lenne Rudnay utóda, megczáfolják. Rudnay az e hó 27-ére egybehívott megyei közgyűlést elhalasztatja. Azt hiszi, sikerül megmaradásra bírni a nyugalomba készülő tisztviselőket.

A belgrádi szerbek arra az esetre, ha a fiúmei konferenciát a kormány betiltja, meghívták a magyarokat, horvátokat, szerbeket Belgrádba, hol tárt karokkal várják őket.

Debreczenbe Vaday Lászlót nevezték ki királyi biztosnak. Bardul László Torda-Aranyosmegye kormánybiztosa lemondott új állásáról.

Az általános választói jogról.

A Kath. Legényegyletben előadta:

Dr. Krüger Aladár.

(Vége.)

Az eddigiekből világos, hogy az állam nem valami kísérleti nyúl, amelynek egy előre kiszabott választói rendszert be lehet adni s aztán várjunk, belepusztul-e? Nem lehet kimondani általános elvet, amelyet csak alkalmazni kell az engedelmes népre. A viszonyok kellő mérlegelése után lehet meghatározni, minő irányban kívánatos és mely határokig valósítható meg a reform?

Kétségtelen tény, hogy mai választási rendszerünknek legfőbb hibája nem annyira a magas cenzus, mint inkább a választókerületek aránytalan beosztása. Rámutatunk már arra a körülményre, hogy sokkal több kerület van az ország határai felé, a nemzetiségek vidékein, mint a kurucz, fajmagyar területeken. Ezt azonban meg lehet magyarítani. A mai kerületi beosztás gyökerei visszanyulnak 1848-ba, a mikor pedig az alföldi magyarság még nem játszotta azt a fontos szerepet, mint manapság. Ellenkezőleg, 1848-ban még a rendi Magyarország közvetlen hatása alatt állottunk, a rendi állam küzdelmeiben pedig az a nemesség és polgárság játszotta a főszerepet, mely a török világ alatt a Felvidékre és Erdélybe szorult. Az alföldnek gyér nemessége, csekély számu polgársága mellett hiába voltak hatalmas parasztvadásai, gazdag tanyái. Politikai sulya 1847-ben inkább Erdélynek és a Felvidéknek volt, természetesen tehát, hogy így maradtak az erőviszonyok 1848-ban is.

De az már nem természetes, hogy ami megfelelt 1848-ban, azt érintetlenül hagyta egy

pártrendszer negyven éven át, holott a viszonyok gyökeresen megváltoztak. Mégis megmaradtak a régi keretek, mert az alföldi magyarság a mikor rohamosan gyarapodott sulyban és erőben, épp úgy gyarapodott a függetlenség utáni vágy is. A kurucz szellem fékentartására kellett fenntartani a régi rossz rendszert, hadd maradjon túlsúlyban a közömbös, minden Bécshez húzó kormánynak kész többséget adó Erdély és Felvidék. Így jutottunk oda, hogy 7 nemzetiségi (kész 67-es) kerületben 500-on alul maradjon a választók száma, ellenben 36 magyar (és 48 as) kerületben 4000-nél, 5-ben pedig 6000-nél is több a választók száma.

Igazságosabban kell tehát a választókerületeket beosztani. Ott legyen a képviselőválasztások alkalmával is a döntés helye, ahol az ország gazdasági, műveltségi és katonai sulypontja van.

Legtöbb adót az Alföld fizet. Innen kerülnek ki a legpompásabb, legerősebb ezredek. Az állításköteles fiatalságból itt soroznak be legnagyobb százalékot, míg a tót és oláh vidékekről kevés legény válik be, az is gyenge. A műveltség, a tudás, az erkölcsösség is több tért találnak az Alföldön. Mindez okoknál fogva legsürgősebb feladat a választókerületek többségét áthelyezni az ország szívébe. Bekrics Gusztáv ezeket a tényezőket figyelembe véve, pontos számadásokat eszközölt s meglepő eredményre jutott. A vagyonosság, műveltség és a honvédelmi kötelezettség teljesítésének mértékét figyelembe véve, az oláh Szolnok-Doboka kapna a mai 7 kerület helyett az új, igazságos alapon csak kettőt, Alsófehér 7 helyett háromat, Árva megye 2 helyett 1-et, Trencsén 8 helyett 4-et, még Bihar megye is 13 helyett csak 10 kerületet kapna, az oláh kerületek összeoldása folytán. Ellenben Nagyváradnak 2 képviselője lenne, Pestmegyének (Budapestet természetesen leszámítva) 17 helyett 21, Somogy-nak 8 helyett 10, Békésnek 6 helyett 8, Budapestnek 9 helyett 20.

Ilyen erőelosztás mellett bátran ki lehet terjeszteni a választói jogot. Magyarországon a hirtelen fellendült gyáripar egy új társadalmi osztályt teremtett, az ipari munkásokét. 800,000 iparosunk közül 338,000 a nem önálló ipari munkás, közülök 131,000 Budapesten és a törvényhatósági városokban lakik. Ez az osztály már a mindennapi érintkezésből megszerezheti azokat az előfeltételeket, amelyek a választói jog észszerű gyakorlásához szükségesek. Az őstermeléssel foglalkozó 3.600,000 kereső közül 710,000 a nem önálló gazdasági munkás. Ezek közt is az alföldi magyarságnak sok ezer gyönyörű, értelmes hajtása található fel. Vegyük hozzájuk a kisgazdákat, kisiparosok százazreit, az igazolványos altiszteket, érettségit tett magánhivatalnokokat — csupa komoly, értelmes férfiak, akikre ezerszer hamarabb rá lehet bízni a fontos jog gyakorlását, mint azokra a világtól elmaradt alakokra, akik öt esztendőben egyszer látnak intelligens embert: mikor a jegyzőjük szavazni viszi s a jelölt ur, a fuvarberek jókedvű adományozója lekezeli a »szabadelvű polgártársat.« Aztán öt évig megint őrzi a kecskét s nadrágos embert csak akkor lát, ha a végrehajtó kopogtat be hozzá. Ha ezek mellé az intelligens, hazafias új elemeket bevonjuk az alkotmány sáncaiba, csak a sáncozat erősítjük.

A mai korhatár megtartása mellett a választói jog helyes reformjának tehát a következő alapelvei lehetnek:

1.) a kerületek igazságos beosztása a köztelherviselés és a műveltségi aránya szerint;

2. úgy az értelmiségi, mint a vagyoni cenzusnak leszállítása;

3. szigorú törvényes intézkedések a nemzetellenes izgatások megtorlására, a melynek értelmében, aki a magyar alkotmány, a magyar haza vagy a magyarság ellen bármi csekély sértést követ el, választói jogától bírói ítélettel is megfosztható, ha egyéb büntetés nem érné. Ez az intézkedés bevágná az utját egy a nemzetiségi, mint a nemzetközi árulók érvényesülésének, egyúttal eloszlátná a legfőbb aggályt, amely a reformnak komoly akadályát képezi.

Nem képelek olyan reformot, amelyet egy

nemzet önmaga kárára kívánna életbeléptetni. Öngyilkosság volna ez. S ha az öngyilkosságot magánembernél is erkölcsstelenségnek, gyáva-ságnak és örültségnek mondjuk, százsorta inkább áll ez a nemzetekre. Magyarország pedig öngyilkosságot követne el, ha minden koriát nélkül kiterjesztené a választói jogot.

Másrészt a történelmi fejlődés is arra utal, hogy az alkalmas hazafias elemeket időről-időre növekvő számban fogadjuk be az alkotmány sáncaiba közé. S csak arra kell ügyelnünk, mint Apponyi mondotta, hogy olyan polgárokat vigyünk be, akik az alkotmány sáncait nem akarják az alkotmány romjává változtatni.

Mohács óta évszázadról-évszázadra recrudescunt vulnera inelyti gentis Hungariae, feltörnek a nemes magyar nemzet sebei. A 16. században János király, a 17-ben Bethlen, Thököly, a 18-ban Rákóczi, a 19-ben Kossuth nevéhez fűződik a felszakadt sebekből ömlött magyar vér csatáinak dicsősége. Felszakadtak sebeink, mert magyarok maradtunk. Felszakadnak ma is, a 20. század elején a magyar nemzet sebei. Felszakadnak, mert sem magyarságunkat, sem alkotmányunkat prédára dobni nem engedjük.

Szorongó szívvel, ökölbe szorított kézzel nézzük a küzdelmet, legjobbjaink üldöztetését. Meg kell dobbannia most minden magyar szívnek. Négyszáz év nemzeti küzdelmeinek ősei szólnak hozzánk, óva intenek, hogy minden reformnál egyet tartsunk szem előtt: a magyarságot. A választói jog kérdésénél is egyetlen egyet tartsunk szem előtt, mint a katonát a zászló dicsőségét: a magyarságot. Mert ez a haza vagy magyar lesz, vagy nekünk nem hazánk lesz, hanem temetőnk.

Az osztrák választói reform.

Tegnap terjesztette be az osztrák kormány az új osztrák választói törvényjavaslatokat. Az új törvény az általános választói jog jegyében készült s a német elemnek újabb háttérbe szorítását jelenti. Ugyanigy jár a lengyel elem is, szóval az a két néptörzs, amely a mai Ausztriában az összetartó elem volt. Gyarapodik minden más nemzetiség, a melyek az egységes Ausztria ellenségei. Magyar szempontból tehát az új javaslat előnyösnek látszik.

Az egyes javaslatok a következők:

1. Az első javaslat a *parlamentari képviselő-re* vonatkozó alaptörvény első 6. és 7. szakaszait módosítja és főbb intézkedései a következők: Az urakházának úgy örökös, mint élet-hossziglan kinevezett tagjai megválaszthatók a képviselőház tagjaivá. A míg azonban a képviselőházi tagság tart, a másik szünetel, ha a képviselőház valamelyik tagját meghívják az urakházába, ebbeli tagsága mindaddig szünetel, a míg nem mond le a képviselőségről.

A képviselőházba választás után 455 tag jut be és pedig a következő arányban: Csehország 118, Dalmácia 11, Gaticzia és Lodomeria a krakkói nagyhercegséggel 83, Felső Ausztria 20, Alsó Ausztria 55, Salzburg 6, Stájerország 28, Karinthia 10, Krajna 11, Bukovina 11, Morvaország 44, Felső és Alsó Szilázia 13, Tiroli 21, Voralberg 4, Istria 5, Görz és Gradiska 5, Trieszt város és berülete 5.

Aktiv választói jog van minden férfiaknak, a ki 24-ik évét betöltötte, osztrák állampolgár, a választói jog gyakorlása alól nincs kivéve vagy annak gyakorlásától eltöltve és a reichsratban képviselt királyságok és országok valamelyik községében legalább egy év óta tartózkodik.

Passzív választói joga van minden férfiaknak, a ki legalább három év óta osztrák állampolgár, 30-ik évét betöltötte és a választói jog gyakorlása alól nincs kivéve vagy annak gyakorlásától eltöltve.

A mennyire a statisztikai adatok alapján megközelítőleg megállapítható, a reform következtében a nemzetiségi arány a következőkben fog alakulni:

német	205	eddig	205
cseh	99	"	87
lengyel	64	"	72
ruthén	31	"	10
szlovén	23	"	15
szerb-horvát	13	"	12
olasz	16	"	19
román	4	"	5
Összesen	455	"	425

2. A második javaslat az aj választási rendszabja meg, amely azonban a mostani képviselőház feloszlata után lép csak életbe. E javaslat szerint minden választói kerület választói egy testületet képeznek. Minden választói testület egy képviselőt választ, csak Galícia vidéki választókerületei két-két képviselőt küldnek, akiket relatív szótöbbséggel választanak meg olyképen, hogy minden választó egy képviselőre szavaz. Ezzel a választási rendszerrel képviselőket akarnak biztosítani azoknak az erős nemzetiségi kisebbségeknek, amelyek a választói kerület egy-egy részében vannak. A választás községenként történik. Olyan kisebb községek számára pedig, amelyek lakóinak száma 500-on alul van, közös választóközséget fognak megjelölni. Nagyobb városok választókerületenként szavaznak. A javaslat azután részletesen elírja a választói listák összeállítását és közzétételét.

3. A harmadik javaslat a választás szabadságának garanciáit tartalmazza.

4. A negyedik javaslat a képviselők mentelmi joga körül az idők során felmerült hézagokat van hivatva pótolni.

5. Az ötödik javaslat a házszabályra vonatkozó törvényt változtatja meg és a legfőbb intézkedése abból áll, hogy a kormány javaslatainak elintézését előmozdítja azáltal, hogy minden hét keddjén, szerdáján és csütörtökjén kizárólag kormányjavaslatok tárgyalhatók, míg minden egyéb parlamenti tevékenység a hét többi napjaira marad. A szükséghez képest az elnök a kormány hozzájárulással a fentartott napokat is lefoglalhatja valamely más tárgy számára vagy el is ejtheti az illető ülést.

A kurucz Gyula.

Alig egy éve múlt, hogy az általános választások alkalmával a volt békésmegyei főispánt dr. Lukács Györgyöt — most még kultusz ügyvivőt — egy jómódu németajku gazdaember K. Schriffert József megbuktatta és Gyula városa »paraszt« képviselőt küldött az országgyűlésre. Akik közelebbről ismerősök voltunk a viszonyokkal, tisztában voltunk ez eredménnyel előre. Bármennyire is tisztelték — sőt szerették — Lukács Györgyöt, az akkori politikai viszonyok mellett ki volt zárva, hogy Gyula kormánypárti képviselőt küldjön az országgyűlésre, még ha a jelölt Lukács György volt is.

Időközben a békési főispánból kultusz-ügyvivő lett. Rendes körülmények között hálát adhatott volna az országnak, hogy ilyen férfiu kerül a kultuszminisztérium élére, de az akkori politikai viszonyok között még Lukács Györgynek sem volt elérhető, hogy inparlamentáris kabinetben vállalja tárczát.

Igy gondolkozott Gyula városa is, mert képviselőtestülete a nemzeti ellenálláshoz csatlakozott — úgy tudom, hogy — egyhangulag.

Annál inkább meglepő volt, hogy most február közepe táján tartott képviselőtestületi gyűlésen azt a határozatot hozta, hogy küldöttséget meneszt a kultuszügyvivőhöz és kéri a községi polgári leányiskola és a tanyai községi iskolák államosítását és a városban egy állami fiu és egy leány elemi iskola felállítását. Történt ez azon a gyűlésen, amelyen előzőleg a már befizetett adók beszállítását megtagadta. Az izlés azt hozza magával, hogy akit egyszer pofonütök, attól semmiféle segítséget nem kérek, vagy pedig mielőtt pofon ütém, meggondolom a dolgot. Gyula városának úgy látszik, extra izlése van. A küldöttség felment Pestre, Lukács szívélyesen fogadta, kaptak ígéretet és valószínűleg nemcsak ígéretet — legalább is részben.

A napokban érkezett le Lukácsnak a leirata, hogy hajlandó állami fiu- és leányiskolát felállítani az általános feltételek mellett. E hó 22-én a polgármesterhelyettes rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amelyen beszámolt a küldöttség eljárásáról és be is mutatta az eredményt a miniszteri leirat betűszerinti magyarsága szerint. Ajánlotta elfogadásra, mert az szerinte a városra óriási előnnyel jár.

Az ügyvivő azt követeli, hogy adjon a város megfelelő telket, építtessen megfelelő tantermet megfelelő lakással, rendbentartással, megfelelő gyakorlatra szánt kerttel és adja meg a mindezeknek megfelelő 5 százalékot. A képviselőtestület — bár vegyes érzelmekkel, de — elfogadta az ajánlatot. Ugy látszik nem volt senki, aki felvilágosította volna főket, hogy ebben gubát cserélnek. Két eset lehetséges. Vagy elegendő az építendő elemi iskolák fenntartására azon felekezeteknek az 5 százaléka, amelyek ezenfelül nincsenek megterhelve, vagy nem. Ha elég — nem ismerem ugyan Gyulának az adózási viszonyait, de azt hiszem, hogy — akkor maga a város is fenntarthatná az iskolákat a saját ellenőrzése alatt és volna beleszólása, míg így csak fizetni van joga. Ha nem elég a még szabadon levő 5 százalék, akkor a városnak valami más jövedelmi forrásból kell a költségekhez hozzájárulnia. Ezen is túl voltak és ekkor felállott egy képviselőtestületi tag és azt ajánlotta, hogy mivel Lukács György e hó 25-én lejön Gyulára a Békésmegyei Takarékpénztár gyűlésére, egy még nagyobb küldöttség menjen hozzá tisztelegni, mint Pestre és köszönje meg neki a városal szemben tanusított jó indulatát.

A városi ügyész Jantsovics Emil ez az indítványt hamar elintézte, rámutatván azon körülményre, hogy az utóbbi napok alatt olyan dolgok történtek, amelyek a hazafiasan gondolkozók előtt gátoló akadályt képeznek arra, hogy a mostani kormány egyik tagja előtt — még ha Lukács György is az — tisztelegés céljából megjelenjenek. A képviselő testület helyeslése mellett úgy látszott, hogy végeztek az indítvánnyal, mikor a tárgysorozat végeztével a város ifju törekvő mérnöke az indítványt felmelegítette és elfogadásra ajánlotta. Ketten-hárman pártolólág szólottak hozzá, köztük Weisz Mór regálebériő, akinek a pinczéjében egyik tisztelője szerint állandóan kánai menyegző van s akit a mostani kormány Ferencz József-keresztel dekorált fel.

Érdekes a dologban az, hogy mikor legelőször volt szó Lukács lejöveteléről, mindenki azt mondta, hogy nem fog simán menni, tüntetések lesznek. Mikor a tisztes küldöttség felment tisztelegni és kérni, akkor, a büntető kedv mintha csappant volna s most meg már a másik oldalon szökött fel a hőmérő. Vagy talán ezzel azokra akartak hatni, a kik még mindig vegyes érzelmekkel várják Lukácsot?

Az indítványt végelemzésben elvetették ugyan, de mégis jellemző a gyulai viszonyokra, hogy ilyen indítvány felszínre kerül éppen a mostani időben, jóllehet Gyula városának vagy legalább is képviselőtestületének jó háromnegyed része ellenzéki, sőt vad ellenzéki. De mutatja egyszermind azt is, hogy milyen fölös számmal vannak mindenre kapható elemek.

NAPROL-NAPRA.

Gerendás és Békés-Csaba.

Sötét az ég, csillag sincsen. És ebben a komor, vigasztalan éjszakában a megújulás keresztény társadalma immár a nagyváradi latin szertartású egyházmegye területén is kigyújtja őrüzeit. S ezek az őrüzetek világítanak és melegenitenek, irányt jelölve a sivar jelen utvesztőjében. Békésben büszkén bontogatja szárnyát a keresztény tömörülés, a katolikus öntudat. Egy lelkes fiatal pap kitűzte hivi közt a keresztényszocializmus szeplőtelen lobogóját s im egy-kettőre kinyílik a nép szeme és egymás-

után sorakozik az egész környék, mint egy ember a zászló alá. A keresztény munkásegyleteket, mint ismételve jeleztek, egymás nyomában alakulnak. Alig pár hete alakult meg a csorvási, mult vasárnap már nyomába lépett a gerendási.

A gerendási munkásegylet alakulásáról tudósításunk a következő:

Folyó hó 18-án délután tartotta alakulógyűlést a gerendási keresztény munkásegylet Szirtes Antal csorvási lelkész elnöke alatt. Jelen voltak: nagyhelbényi és korosi Korosy János, Apponyi Albert gróf számtartója, Lantos Albert uradalmi ellenőr, Hermann Károly csabai káplán, Rovny István kántortanító, a környékbeli kisgazdák, a szomszéd földbirtokosok dohányos kertészei, az uradalmi alkalmazottak és cselédek kétszázán fölül, kik mindannyian a keresztény szocializmus zászlaja alá sereglettek.

Miután Szirtes Antal, a csorvási keresztény munkásegylet elnöke kifejtette a keresztényszocialis mozgalom célját és az egyesülés hasznát, megejtették a tisztviselők választását. Elnök lett Rovny István kántortanító, ki teljes mértékben bírja a nép szeretetét és bizalmát. Tiszújítás után Hermann Kárpoly tartott lelkes beszédet a néphez, megköszönve az uradalmi számtartó nagy előzékenységét, buzgó fáradozását az egyesület létesítésében.

A gerendási munkásegyletnek pedig egy-kettőre nyomába lépett a békés-esabai, amelynek megalakításában Szirtes Antal, kívül, Hermann Károly mellett, részt vállalt Pálffy Béla gyomai plebános, lapunk egykori főmunkatársa is, akinek tevékenységét Nagyvárad katolikus társadalma hálátlanság nélkül egyhamar aligha feledheti.

A békés-esabai munkásegyletről következő tudósításunk számol be:

Felviradt Békéscsabán is a keresztényszocialis eszmék hajnala, bár a szocialdemokraták annak föltünését minden módon meg akarták akadályozni. Ujságjaikban fenyegettek, rágalmaztak mindenkit, aki csak hazafiatalan és kereszténytelen cirkulusaikat zavarni mert. De mindez nem használt semmit, mert akadtak keresztény munkások, kik Istent, Krisztust gyalázó és tagadó beszédeiket megelégtették. Felkeresték tehát Hermann Károly káplánt és elmondták neki szenvedéseikett Fölszólítására aztán egy nap alatt száznál többen iratkoztak a keresztényszocialis munkásegyletbe.

Látva a lelkesedést a nép vezetői fölkérték Szirtes Antal csorvási lelkészt, hogy békéscsabai egyesület megalakításán közreműködjék. Ez nagy örömekre február 21-én meg is történt.

Szirtes Antal szives szóval üdvözölte a keresztény munkásokat és fölkérte a jelenlevőket, hogy a gyűlésre elnököt és jegyzőt válasszanak. Elnök lett: Szirtes Antal, jegyző pedig Hazay Gyula.

Erre az elnök fölkérte Pálffy Béla gyomai plebánost beszéde megtartására. A kiváló szónok Jézus ama csodájából indult ki, midőn őt kenyérrel és két hallal jóllakatta az egész népet. Most is éhes a nép: munkára, kenyérré. Az Ur megsaporította a kenyeret, megsaporítja erőnket is. Jézus szeretetében szövetkezzünk. A szövetkezésben az erő, mert a mai élet: mindenki harca, mindenki ellen. Az egyes ember nem sokra, vagy éppen semmire sem megy. Azért szövetkezni kell; a sok szálból kötéll lesz.

Társadalmunk baja: gyomorhaj, a mindennapi kenyér. Szövetkezetek eddig Isten ellen s nincs is kenyérünk. Mi Isten védőkeze alatt szövetkezzünk, akitől vettünk őt kenyeret: kezünk munkáját.

A keresztény szocializmus küzd a kenyérért s ha ki akarják venni kezéből, nem az a föladata, hogy hallgasson. Krisztus a mondója, hogy méltó a munkás az ő bérére. Égbekiáltó

bűn a munkás bérének elvonása. Isten megáldja a küzdelmet, melyet az égbekiáltó bűn ellen vivünk. Nem kívánjuk a másét, hanem a magunkét. A két kéz érjen annyit, mint a földi vagyon, hogy jusson a mindennapi kenyérre.

E célból komoly munka kezdődjön, de Krisztussal és nem nélküle, mert aki kielégítette az éhező népsokaságot, bennünket is megerősít a komoly munkára.

Pálffy hatalmas beszéde meggyőzte a hallgatókat és utána számosan beléptek a keresztény munkásegyletbe. Még Szirtes Antal fejtegette a keresztényszocialisták és a szocialdemokraták közti különbséget és a keresztényszocializmus kívánásait. Mire megejtették a választást.

A munkásegylet elnöke lett: Hazay Gyula; alelnök: Pély Pál; jegyző: Ulrich Győző; másodjegyző: Viczián Pál; pénztáros: Holecz János; ellenőr: Paucsuska András; könyvtáros: Pauló Pál; másodkönyvtáros: Szafianek János és gondnok: Tóth György. Ezután még 12 választmányi tagot is választottak. A tagok száma 200-nál több.

A csabai keresztény munkások öröme nagy, de még nagyobb lenne, ha látnák, hogy a szomszéd községekben is lengedez már a keresztényszocializmus szellője.

Ami abból is következik, hogy Békésszentandrásán február 1-én fogyasztási szövetkezet alakult.

Hát így van jól. Most vagyunk a helyes uton. Mondhatnók, hogy debnisset priden. De nem mondhatjuk. A világért sem. Ezér hála Isten, hogy ennyire vagyunk. Legjobb kezdet a kezdet. Csak maradjunk tehát következetesen ezen az uton. És lépünk rá az egész egyházmegyében. Ez a küzdelem, ez a megerősödés, ez az eredmény, a győzelem, a diadal utja.

(h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Február 25. A főgimnáziumi ifjuság matinéja
Márczius 8. Kath. licz um böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Márczius 22. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Április 5. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Május 5. Kath. liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Fetszer püspök bécsi utja.** Fetszer Antal apátkanonok felszentelt püspökké történt kinevezetésének híre az egész városban és az egyházmegyében szinte örömet keltett. Tegnap is a város előkelőségei keresték fel üdvözléseikkel s közel-távolból igen sokan levélben és távirat utján gratuláltak a köztiszteletben álló főpápnak. Az új püspök márczius hó 1-én utazik föl Bécsbe, ahol a nunciaturán megyen végbe a processus informativus. Ez alkalommal tanukul Palotay László pápai praelátus és Bundala Mihály kanonok utaznak fel az új püspökkel Bécsbe.

* **A váci püspök kitüntetése.** A pápa ő Szentsege megengedte, hogy a váci püspökök ezentul mindenkor viselhessék a *paliumot*. Ez a privilégium eddig csak a pécsi püspököket illette. Szécsen Miklós vatikáni nagykövet már értesítette is a szép kitüntetés-

ről Csáky Károly Emánuel gróf váci megyepüspököt.

* **A szinügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város szinügyi bizottsága szerdán, febr. 28-án délután 4 órakor ülést tart, amelyen a jövő havi műsort tárgyalják.

* **A város csatornázása.** Nagyvárad város már régen készül a csatornázásra; a terveket már közel tíz éve elkészítette *Qelwein* bécsi tanár. A terv kivitelének azonban útját állta eddig a fedezet hiánya. Pénz most sincs, de kölcsön utján akarnak gondoskodni a közel két milliót kitevő költségekről, amibe az általános csatornázás kerül. De még így sem lesz a város egész területe csatornázva s bizonyára a külső részekből marad sok utca csatornázatlan. A csatornázási szabályrendelet-tervezetet tegnap vették együttes tárgyalás alá a gazdasági, jog- és pénzügyi bizottságok. Az ülésen *Rimler* Károly polgármester elnöklete alatt jelen voltak: dr. Bozóky Alajos, Bordé Ferencz, Mihelffy Adolf, dr. Gyémánt Jenő, Balogh Döme, Déry János, Dus László, Hlatky Endre, dr. Adorján Emil, dr. Kurländer Ede, Ragány János, dr. Halász Lajos, Fleischacker Gyula, Lukács Ödön és Juricskay Barna jegyző. Elnöklő polgármester ismertette a csatornázás ügyét — s a szabályrendelettervezet tárgyában eddig tett lépéseket. Rámutatott a kérdés nagy fontosságára, különösen közegészségügyi tekintetből. *Bordé* Ferencz főjegyző számadatokkal mutatta ki, hogy a kettős rendszerű csatornák kiépítése mintegy 2.000.000 koronát igényel, amelyet kölcsönből fedeznének. Ennek törlesztésére 50 évig csatorna pótladó vettének ki s fenntartásra külön pótladó perczentek szolgálnának. Többen felvetették, hogy miért kell külön szennyvizcsatorna és külön csatorna a csapadék vizek levezetésére? Dr. *Adorján* Emil pedig arra kér felvilágosítást, hogy ezen új adók folytán nem lesz-e szükség az adóhivatalnál személyzet-szaporításra? *Köszeghy* József megmagyarázta, hogy szükséges a kettős rendszer. A kész tervezetben a Rétnak nincs csapadék levezető csatornája, a Porondnak pedig a szennyvizcsatorna terve hiányzik. Czáfolja számadatokkal azon kifogást, hogy a csatornák szűkre vannak tervezve; a szennyvizek csatornája is elég bő lesz. A csapadékvizek helyenként a Körözsbe vezetettek, míg a szennyvizcsatornának egységes hálózattal kell birni. Fejtegeti, hogy a kettős földmunka elkerülése és a burkolás miatt kell a két csatornát egyszerre készíteni. Mihelffy Adolf felszólalására Bordé Ferencz kijelentette, hogy a csatornázás költségeihez a középületek után is kell a szabályzat szerint hozzájárulást fizetni. *Lukács* Ödön nem tehet biztos ígéretet, de reméli, hogy a csatorna-adó miatt nem kell a személyzetet szaporítani. Ezután a szabályrendeletet pontonként tárgyalják. A 2-ös rendszert megállapították, a levezetést minden háztulajdonos köteles eszközölni, ahol a csatorna le van fektetve. A költségek fedezésére a szennyviz csatornánál a nyers házbér 3 százaléka lesz kivette csatorna-adóba, ami körülbelül 20 és fél százalék köz-költőnek felel meg, azonkívül a csapadékvizcsatornára és fenntartási költségekre az összes állami adót fizetők külön közköltsőt fizetnek. amelyet a város költségvetésénél állapítanak meg. A csatornázási szabályrendelet visszamenőleg kiterjed azokra a házakra is, melyek előtt már eddig elkészítették a kettős rendszerű csatornát. A szabályrendelet a tanácshoz kerül, mielőtt a közgyűlés elé jutna.

* **Mátyás napja.** A Mátyásoknak ma, szombaton van a névünnepe. Köznyelven jég-törz Mátyásnak hívják, azon régi orakulum szerint, hogy forduló pontot jelent ez a nap az időjárásban. Ugyanis a régi emberek azt tartják, hogyha Mátyás nem talál jeget, csinál, ha pedig még jeget talál, azt megtöri s ezután már enyhébb idő köszönt be. Most bizony kevés jeget talál Mátyás nálunk, mert pár nap óta elég enyhe időnk van. Tegnap ugyan szállingózott egy kis hó, de fagyásra nem került a sor. Ha tehát a jóslás beválnék, még ezután lenne a hideg.

* **A gör. kath. egyház gyászja.** *Kőváry* Tivadar gör. kath. nagyprépost, arany-miséis áldozár elhunyt széles körben mély részvétet keltett. Az agg főpap hültteteit lakásán diszes ravatalra helyezték. Ma, szombaton reggel 8 órakor, a gör. kath. székesegyházban az elhunyt főpap lelkiüdvéért a káptalan tagjai gyászmisét tartanak. Délután 3 órakor a holttestet megfelelő gyászkiisérettel a székesegyházba viszik, ahol dr. *Radu* Demeter püspök várja a holttestet. A templomban a gyászszertartást a püspök tartja, amely után a káptalan tagjai és a központi papság az újvárosi központi temetőbe kísérik az elhunytat. A gyászeset alkalmából a káptalan tegnap ülést tartott *Radu* Demeter püspök elnöklete alatt, amelyen az egyházmegyei hatóság részéről, míg a promociók megtörténnek, dr. *Laurán* Ágoston pápai prelátust kérték fel a nagypréposti teendőik ellátására. A halálozás alkalmából a gör. kath. káptalan a következő gyászjelentést adta ki:

A nagyvárad gör.-kat. székesegyházi káptalan úgy saját, mint számos rokonság nevében mély fájdalommal tudatja hogy Nagyságos és főtisztelendő Kis-nyiresi *Kőváry* Tivadar káptalani nagyprépost, aranymisés áldozár stb, a haldoklók szentségeinek ismételt ájtatos felvétele után f. évi február hó 22-én d. u. 4 órakor életének 87 ik, áldozárságának pedig 63 ik évében az Urban elhunyt. Az elhunyt lelkiüdvéért az engesztelő szent mise áldozat folyó február hó 24-én szombaton reggel 8 órakor fog a gör.-kath. székesegyházban az Egek Urának bemutatni, — földi maradványai pedig ugyanazon nap d. u. 3 órakor fognak az említett székesegyházból a Nagyvárad újvárosi köztemetőben elhelyeztetni. Nagyvárad, 1906 február 22. Az örök világságosságyenyked-jék neki!

* **A csanádi missiók.** Csak a multkor irtunk a népmissiókról. Mikor megemlékeztünk a pécsi, valamint a nyomában alakult erdélyi egyházmegyei papi missió-egyletekről. Örömmel jelezhetjük most, hogy a csanádi egyházmegyének is van papi missió társulata, melyet dr. *Várady* Árpád cz. püspök alakított. A derék egyesület munkaprogramját már meg is állapította a nagybőjtre a következőkben. Missziót tart:

P. Abel. S. J. február 11—18-ig Nákófalván, majd február 24-től márczius 4-ig Orsován. P. Péchy S. J. február 28-án kezdi Gáttáján s folytatja azután Kis-Oroszon és Mokrinban. Két Domokos-rendi atya márczius 3—11-ig Törökbecsén, ugyanazok márczius 13—15-ig triduumot tartanak Aracson, majd márczius 18—25-ig bezárólag missziót Sándoregyházán. Ugyancsak a nagybőjt folyamán P. Cichy szalvatorianus atya Topolyán és Mollyfalván tart missziót. Igen messze kihatnak és praktikus jelentőségűnek látszik az egyesület azon intézkedése, hogy mindazon helyekre, ahol az urjöveti idő és a tél folyamán misszió volt, buzgó szerzetes-atyák, nevezetesen P. Priesztor, szent Ferencz-rendi atya és P. Cichy szalvatorianus atya utaznak. Mindenütt triduumokat tartanak és a hívőknek

bőségesebb alkalmat nyújtanak és buzdítják azokat husvétii gyónásuk elvégzésére. A nagyhét három első napján pedig P. Schlick S. J., az iskolánövérék Temesvár-Józsefvárosi anyaházában hölgyek számára tart lelkigyakorlatokat.

* **Munkáslakások kérdése.** A lakás-mizériákon minden vidéki város igyekszik rövid idő leforgása alatt segíteni. Temesvár legelőbb a társadalom karjain, a munkásokon kíván segíteni. A szűk, alacsony, egészségtelen lakások valóságos baczilustermelők. A munkásosztály ezekbe kénytelen meghuzódni és így az onnan magukkal hozott bacilusokkal akarataik ellenére közvetlenül megteztözik a többieket. A temesvári polgármester javaslatot készített hosszúságos tanulmányozás után, e javaslatban a munkáslakások létesítési kérdéseinek legelőnyösebb megoldását tárgyalja. A tanulmány, illetve javaslat «Temesvári lakáspolitikai» cím alatt minden törvényhatóságnak meg lett küldve.

* **Ujabb tüzfészek a városban.** Hogy a hatóság mily keveset törődik a polgárság élet- és vagyonbiztonságával, élénken illusztrálják az utóbbi időben kiadott gyári telepengedélyek. Minden rendezett városban úgy intézkednek, hogy a közegészségre káros hatású, vagy tűzbiztonságból veszélyes ipartelepeket lehetőleg kívül helyezték el a városon. Már korábban szó volt arról is hogy a nagypiaczi farraktárakat kitelepletsék a mostani helyükről. Ma azonban már nem erről van szó, hanem arról hogy még egy ilyen tüzfészket engedélyezzenek a Kolozsvári-utca elején, ahol két oldalt Kovácsmühelyek, az udvarban pedig egy nagy lakatos műhely van. Kolozsvári-utca eleje különben is olyan, hogy egy tűz esetén végig perzselődnek a fél utca s most még egy ilyen tüzfészket akarnak odatelepleteni. Ma szombaton lesz e tekintetben a telepengedélyezési eljárás s meglátjuk, hogy a rendőrség milyen álláspontra helyezkedik ez ügyben.

* **A vicinális uti bizottság ülése.** A cséttai járás főszolgabírája tegnap bejelentette az alispánnak, hogy a Szentandrás, Ugra, Zsádány vicinális utibizottsága folyó évi márczius hó 3-án ülést fog tartani. A jelentésben kéri a főszolgabíró az alispánt, hogy e gyűlésre a megyeház kistermét engedje át a bizottságnak.

* **A széplaki állatorvosi állás betöltése.** A margitai járás főszolgabírája jelentést tett az alispánnak, hogy Csengely István széplaki állatorvos helyettes kirendelt szakértő meghalt. A járási állatorvos pedig tavaszi körutja miatt erősen le lesz foglalta, miért is kéri a jelentésben az alispánt, hogy a vasúti szállításhoz helyettes szakértő kirendelését mielőbb eszközölje. Ezen állás betöltésére legalkalmasabbnak nyilvánult a székelyhídi állatorvos, miért is a főszolgabíró jelöli a széplaki állatorvosi állás betöltésére.

* **Rendőri hírek** Meglopott cigányprímás. Hamza Antal muzsikusi cigány panaszkolja, hogy 120 koronára értékelt hegedűjét e hó 21-ére virradó éjszaka a Csarnok kávéházából valaki ellopta — *Tyuklopás.* Kador Józsefné Sal Ferencz u. 804 sz. lakása udvaráról, a nyitott baromfi ólból ma virradóra 6 drb. tyukot vittek el. A nyomozást mindkét esetben megindította a rendőrség.

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott ideény folytán a még mindig *dus választékban* meglevő *valódi angol és scot téli divat szöveiteimet mélyen leszállított árban bocsátom áruba.* Kívánatra azon előnyt is nyújtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot *saját szabászi termemben a legdivatosabb tazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom.* Már egy próbavásárlás utján is meggyőződhetik bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: *Teszler Simon,* posztó nagykereskedő Zöldfa-utca 33.

x **Antalfyné** márczius hó 1-én nyitja meg a Fekete Sas nagytermében 2 óra terjedő tavaszi colonját. A tanítást a legujabb francia módszer szerint végzi. A tananyag felöleli az összes divatban levő tánczokat a nagy bostonnal együtt. Kellő tanerőkről gondoskodva van. *Tanórak:* szerdán és szombaton d. u. 5—7-ig gyermekeknek, 8—10-ig zártkörű boston-colon. Csütörtökön és vasárnap 8—10-ig rendes nagycolon. Beiratkozások és értekezések Körös-utca 10. szám alatt lévő tánczintézetben eszközölhetők.

x **Van szerencsém** a n. érd. közönségnek, mint tisztelt vendégeimnek tudomására hozni, miszerint a nemzeti szálloda éttermeiben ma este disznótort rendezek, hol a legkitünőbb ételek és italokkal szolgálók. A vacsora alatt Varga [Stefi] kitünő zenekara hangversenyez. Becses pártfogást kér *Richter Antal* vendéglős.

IRODALOM.

Báró Gerliczy Félixné. Pompás kiállítású, diszes könyv jelent meg *Kozári Gyula* tollától. Negyven év történetét mutatja be, amely idő alatt a nagyváradai és biharmegyei nőegylet báró Gerliczyne vezetése alatt mai kiváló helyére emelkedett. Báró Gerliczyne működésének jelentőségét, áldásosságát ez a munka a maga egészében, lendületesen adja elő. Egy darab korcép a munka s egy áldásos életnek hü tükre. Kár, hogy hiányos, amennyiben kifelejtette a szerző az ugynevezett apáczaháborút, amely Gerliczyne nevét országosan tiszteltette. A munkát a grófnőnek pompásan sikerült arcsképe díszíti. A poéta tollal és történetirői hűséggel megírt munka ára 1 20 fillér s a tiszta jövedelme a báró Gerliczy Félixné alapa lesz fordítva.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: A veréb ujdonság. C.
Vasárnap: A veréb (bérletszünet.)

A veréb bemutatója. A mai bemutató alkalmából a »Szinházi Ujság« piros nyomással jelenik meg. Jelenti, hogy aki pirulni tud, az ma ne nagyon vágyakozzék a színházba. Hir szerint a Verébhez képest az Örangyal szende limonádé. A mai előadás tehát *csak uraknak* való.

Vasárnap a színházban. Holnap, vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután 3 órakor fél helyárok mellett »New-York szépe« megy, este pedig bérletszünetben másodsor a ma bemutatandó új vigjáték: »A veréb« Jegyek a holnapi előadásokra már ma kaphatók.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, febr. 23.	
Buza okt. — — — —	16 82
Rozs okt.-re — — — —	17 12
Tengeri április 1906 — — — —	14 —
Zab ápr.-ra — — — —	13 64
Repeze aug.-ra — — — —	— —

Értéktözsde.

Budapest, febr. 23.	
Osztrák hitelrészvény — — —	678 —
Magyar hitelrészvény — — —	796 —
Leszámitoló bank — — —	506 —
Rimamurányi — — —	525 —
Osztrák-m. államvasuti részvény — — —	670 —
Közuti vasut — — —	594 —
Városi villamos vasut — — —	327 50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1906 febr. 23-án	
Magyar aranyjárdék 4% — — —	112 50
Magyar koronajárdék 4% — — —	95 55
Magyar keleti vasuti államkötvény 4% — — —	86 20
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — —	96 —
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény — — —	96 55
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön — — —	218 —
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön — — —	161 —
Osztrák járdék papirban — — —	99 55
Osztrák járdék ezüstben — — —	100 77
Osztrák korona járdék — — —	118 —
Osztrák járdék aranyban — — —	100 —
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	160 —
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	16 30
Magyar hitelbank részvény — — —	793 —
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — —	672 25
Osztrák magyar államvasuti részvény — — —	673 —
20 frankos arany (Napolondör) — — —	19 07

NYILTTÉR.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László-tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom melle tt
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindenemű **tükör, réz- és vasbutorok** a lehető legszolidabb árszámítás mellett a **legszébb kivitelben** szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelettel mellett készülnek minden e szakmába vágó **asztalos, kárpitos és díszítő stb. munkák, javítások** a legjutányosabb árszámítás mellett

Tisztelettel

Büchler Márton.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kigazdák számára.

Irtta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

MULATSÁG.

Farsangi naptár.

Február 24. Az élesdi állami tisztviselők táncestélye.

Február 24. Az ipar fejlesztő és pártoló egyesület bálja.

Febr. 24. A kiskereskedők tánc-estélye.

TÁVIRATOK.

Uralkodók találkozója.

Budapest, február 23. (Saját tud. távirata.) Londonból jelentik: Vilmos császár és Edward király találkozásának időpontját még nem állapították meg. A Dayl Mail értesülése szerint eddig csak az bizonyos, hogy a két uralkodó okvetlenül még ez esztendőben fog találkozni.

A szerb-bolgár váм.

Budapest, febr. 23. (Saját tud. táv.) Szófiából jelentik: A bolgár kormány hozzájárult a Magyar-Ausztria által követelt módosításokhoz.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irta: Gorkij Maxim 44.

— Uram! — mondta Foma határozott hangon s a titkár vállára tette a kezét. — Mindig nagyon tetszettél nekem... s most velem jössz. Értem s méltánylom. De ne merj rosszat mondani róla. Akármilyen s a ti véleményetek szerint... az enyim szerint... nekem drága... nekem ő a legjobb. Kimondom őszintén... ha már velem jöttél, ne merd bántani. Én jónak tartom, tehát jó.

Ustiscev érezte, hogy Foma föl van indulva s tündödvé mondta:

— Furcsa ember. Meg kell hagyni.

— Én egyszerű vadember vagyok. Megvertem s örülök, hogy megvertem. Történjék bármi.

— Attól félek, hogy rossz vége lesz. Tudja — én is őszintén beszélek, ön is tetszik nekem, ámbár egy kissé veszedelmes a dolog. Egyszer... ki tudja, megint ilyen lovagias kedve támad s még engem is fölpofoz.

— Ugyan! Hisz életemben még senkit sem bántottam. Most először — mondta Foma zavartan.

— A titkár nevetett

— Rettenetes ember! Nem szabad ütni... rossz dolog... bocsásson meg, de... az igaz, hogy ebben az esetben helyesen cselekedett. Megvert egy kicsapongó, cinikus parazitát... Egy olyan embert, aki a saját unokaöcscsét kirabolta s el tudta kerülni a büntetést.

— No, hála Isten! — mondta Foma örömmel. — Legalább megbüntettem én egy kissé.

Nyolczadik fejezet.

Innen kezdve Foma élete belevegült a nagyvilági élvezetekbe. Járt erre-arra, mindenféle társaságba, míg végre kifáradt a folyton újabb és újabb mulatságokban.

Egyszer egy hasonló gondolkodású társaggal tutajra szállt s úgy ment végig a folyón. A parasztnak, akik a tutajt kormányozták, énekelni kezdtek.

Foma hallgatta, mosolygott s hirtelen összerándult. Svancev mogorva, unalmas hangja hallatszott most:

— Én nem vagyok szerelmes s nem értem az orosz dal szépségeit. Mi van az ilyen nótákban? Farkasok ordítása, valami nagy vad-ság és éhség. A kutyák üvöltenek benne, sem-

mi vidámság, semmi könnyedség. Csak hallaná maga, hogy hogyan énekel a francia paraszt, vagy az olasz paraszt.

— Bocsásson meg — mondta Nikolajevics Iván.

— Megengedem, hogy az orosz dal egyhangu és borus, nincs meg benne a kultura csillogása — mondta most a szakálás ur, miközben borát szürcsölgette.

— De mindig eleven szív lüktet benne — vetette közbe a vöröshaju asszony, aki almát hámozott.

A nap most lenyugodott. A lapos partok mögött, az erdőben tünt el a nap a láthatárról, biborszínűre festve a sötét, hideg vizet. Foma odapillantott s a napsugarak játékát figyelte, amint reszketve osontak végig a magányos vizeken s miközben a messziről idehangzó hangokra figyelt, úgy tünt föl neki, mintha fekete sasok surrannának végig a levegőn.

— No, mit bámulsz? — hallatszott most Ustiscev tréfásan szigorú hangja.

A paraszt, akire így rákiáltottak, hirtelen lekapta a sapkáját, a térdét ütögette vele. S így szólt:

— Hallgatni akarom a nótát.

— Ugy-e szép?

— Nagyon, — mondta a paraszt s bámuló szemmel méregette Sasát.

— Meghiszem azt! — kiáltott Ustiscev.

— A nagyságának nagy erő van a mellében, — folytatta a paraszt s a fejét csóválta.

Az asszony nép nevetett, a férfiak pedig kétértelmű szavakat intéztek Sasához.

Sasa csendesesen hallgatta s aztán azt kérdezte a paraszttól:

— Tudsz énekelni?

— Ugy — valahogy — felelt a paraszt.

— Milyen dalt tudsz?

— Sokfélét. Szeretek dalolni.

Mosolygott, mintha bocsánatot akart volna kérni.

— Énekeljünk együtt.

— Nem lehet. Nem vagyunk mi egy pár.

— No, csak kezd el.

— Leülhetek?

— Gyere ide az asztalhoz.

— No! ez lesz csak valami — kiáltott Svancev s félrehuzta a száját.

— Ha nem tetszik, ugorjék a vízbe, — felelte Sasa s szeméből villámok cikkáztak.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Meghívás

a Nagyváradi Takarékpénztár Részvénytársaság
59-ik rendes közgyűlésére,

mely 1906 évi február hó 25-én
délelőtt 10 órakor saját üzlethelyi-
ségében fog megtartatni.

Tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése az 1905 üzletév eredményéről.

2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1905 évi zárszámadások megvizsgálása tárgyában és ezzel kapcsolatosan a mérleg megállapítása, valamint a nyereség felosztása iránti határozathozatal.

3. Az alapszabályok 40. §-a értelmében kilépő 5 napibiztos helyére 5 napibiztos választása 3 évi időtartamra; az elhalálozás folytán megüresedett napibiztosi tisztség betöltése — 2 évi időtartamra.

4. Az igazgatóság előterjesztése a nyugdíj-alap állásáról.

Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt akar venni, tartozik a közgyűlést megelőzőleg a társaság pénztárába részvényét, melyet legalább egy hó előtt saját nevére iratott, szelvényeivel együtt letenni, hol az őt megillető szavazat számát előtűntető térítvénynyel láttatik el.

A mérleg eredeti példánya az üzlethelyiségben folyó évi február hó 19-től kezdődőleg a részvényesek által megtekinthető.

Nagyvárad, 1906 február hó 8-án.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, igazgatósági elnök.

Figyelmeztetnek a t. részvényesek, hogy az alapszabályok 15. §-a értelmében érvényes határozat hazatalára 20 oly részvényesnek kell jelenlenni, kik a részvénytőkének legalább egy harmad-részt képviselik.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árban elad s ezen sorsjegyekre
magas összegű

— kölcsönöket nyújt —

a legelőnyösebb feltételek mellett a

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság
Nagyvárad, Kossuth-utca.

